

Llevant

Quinzenari portaveu de l'Associació "Minerva,-Defensor dels interessos morals i materials d'Artá i sa Gomarea

Redacció i Administració Quatre Cantons, 3 ✱ ARTÁ	Dels treballs publicats ne son responsables els autors NO'S TORNEN ELS ORIGINALS	PREUS ESPANYA. Trimestre. . . 0'50 Ptas. Any. . . . . 2'00 » ESTRANGER . . . . . Doble.	Se paga a la bastreta
Any I	Artá (Mallorca) 16 de Juny de 1917	Núm. 13	

De temps enrera

De nou arribam a les fortors del estiu i com cada any mos trobarem amb ses males olors del torrent de *Es Millac* i s'aciquia que du ses aigos brutes de la vila. Això es perjudicial a la salut pública i seria necessari que s'hi cercàs un pronta remei. El considerar això mos fa pensar que avui mos trobám mes o manco així com se trobaven els nostros veis de final del sigle XVIII, lo qual demostra que avansam a passes de tortuga i que d'allavors a ara, poc e-hi ha poc e-hi direm.

Vejem lo que 'n diuen els documents històrics sobre l'estat sanitari d'aquell temps i sa transició dels rentadors públics.

Tothom sap que els rentadors no han estat sempre an es punt qu' ara ocupen, sinó que fa un poc mes d' un sigle, eren a dins sa finca anomenada *Sa Cinia*. Tota la gent d'ara, major de deu anys ha tengut encara temps de veure les ruïnes d'aquells rentadors qu'estaven just abaix de sa carretera de Capdepera, que s'anomenaven *els rentadors veis*, i era el femer de tothom; allà hi duïen tots els tests, animals morts; espardenyes veies, caragols buits i demés desperdicis d'una casa, essent casi el lloc obligat per cremar'hi la paia de les máfegues dels morts. Per això feren una santa cosa desfer aquelles ruïnes i adesar-ho, amb lo que sempre hi haurá gonyat la higiene i estètica del poble.

Idó a final del sigle desset els *rentadors veis*, estaven habilitats i era el lloc avon ses dones acudien a netejar sa roba; però despedien males olors ses aigos brutes, i com eren tan aprop del poble an això s'atribuïen la major part de les malalties qu' en aquell temps hi havia, qu' eren moltíssimes, especialment tercianes. Hi havia ja llavonces a Artá una població de 5.384 persones i la única potecaria qu' existia aquí no donava basto an es despaig de cap manera, segons consta en una sollicitud demanant un altre potecari, o permis per que l'estudiant D. Llorens Massanet que estava de practicant a Palma i li faltava poc per acabar els estudis, pogués establir-se aquí inme-diatament.

Tal estat morbós de la població va fer qu' el metge D. Jeroni Quetgles Massanet, titular d' Artá fes una sollicitud al ajuntament perque, atenguent als danys públics que les aigos brutes ocasionaven, fes mudar els rentadors de dins *Sa Cinia*, i los establis a devora el torrent del Millach. Amb aquella sollicitud donava la culpa de totes les malalties del poble a la proximitat d'aquelles aigos brutes, i fins feia constar qu' aquell mateix any 1791, s'havien mort son pare i sa mare, i que en els moments de sollicitar tenia tota la gent de cas-seva qui feia llit i per s'assistencia s'havia de servir de gent esterna.

Com hem dit, la sollicitud va esser presentada l'any 1791, però com sempre sol esser precari l'estat dels fondos municipals, se doná llargues al assumto fins que dia 22 de Juliol del 1792 un regidor proposá la translació dels rentadors al lloc

indicat, amb motiu de febres que hi havia a tota la part de llevant del poble.

Tampoc fou escoltada la veu de l'opinió i les queixes públiques. Però no se deixá de mans aquest assumto i durant un parei d'anys se discutí continuament.

Se coneix que hi havia barra de cap qui s'hi oposava, perque l'any 1793 dia 25 de febrer, per ordre superior D. Bartomeu Castelló participava en el batle que s'havia aprovat la sollicitud de donya Maria Düreta demanant l'aigo sobrant dels rentadors i abeurador que tenen els desaigos per dins *Sa Cinia*; i li concediren amb cinc sous d'entrada i per el cánon o censal reservatiu d'una lliure quitable an el 3 per cent.

Però la cosa sa posava malament, els malalts augmentaven de cada any fins que al 1794 D. Antoni Togores propietari qu'era de la finca de devora es *Es Millac* prometé cedir a la vila el trast necessari per la construcció dels rentadors públics y per fi al any 1795 acordá l'ajuntament que se procedís tot d'una a sa construcció, empleant per ella un jornal de cada vesí del poble.

El cas d'avui no es ben igual del d'aquell temps, però s'assembla. Les aigos brutes i estancades dels rentadors actuals i de l'aciquia de la vila reclamen una pronta determinació d'higienisar aquesta mateixa part de poble.

A. F.

La manifestació popular de dilluns

Diumenge passat eren generals es comentaris sobre s'escrit que publicava *Es Gallet* de Palma insultant la persona des nostro Rector.

Si algú pogués haver-hi qui hagués duptat de certa parcialitat en el Sr. Rector sobre fets mes o manco públics socceits aquí, quedá tot cobert, completament esvait davant l'insult dirigit contra la primera autoritat esglesíastica. Es comentaris no pararen en tot es dia - eren molts es qui trobaven que necessitava un escariment aquell indigne periòdic que desgraciadament tant llegit es dins Artá; mes aquest escarment no podien donarlo els tribunals de justicia ja que sa caricatura publicada p'el paper aludit está en forma molt velada.

Mes unes cuantes persones, amigues del ordre i zeloses de la honorabilitat del qui retgeix la vida espiritual dels Artanencs, vegent aquesta arrossegada i vilipendiada per aquell escrit indecorós que corria de ma en ma, tengueren l'idea d'organisar una protesta popular contra l'escrit esmentat i de simpatia al nostro digníssim Rector. Mes, essent això a altes hores de la nit del diumenge, dia en que de fer-se heí hauria pres part es poble en massa, se pensá de fer-se si era possible el dilluns. Durant el dia se va aná fent atmósfera a favor de l'idea, l'entusiasme aná cresquent; se proposá la direcció an el Circol d'Obrers Catòlics, que heu prengueren en tot el calor necessari; s'invitá algunes entitats i persones prestigioses i vist l'entusiasme general s'acordá durant sa vetllada acudí an el Teatro del Circol per determinar lo que procedia.

A les 9 i mitge del vespre, a pesar de ser un temps de molta feina en el camp, i dies en que molts romanen o venen cansats de fora-vila, el Teatro aont heí caben be quatrecentes persones era ple de gom en gom, palcos i passadissos tot estava a vessar, i a defora heí

quedaven mes de doscentes persones que no podien entrar.

Els empressaris del Teatro principal cediren espontáneament aquest per veure de que tothom ehi pogués quebre, però atesa l'hora tan avançada qu' era, se desistí d'anar-hi i s'acordá passar envant, a lo que procedia.

Sortí al escenari sa Junta Directiva del Circol i el seu president mestre Andreu Femenias, exposá es motius d'aver cridat es poble allà, qu'eren, determinar entre tots lo que se cregués convenient fer i que per la seua part trobava que devia organisar-se una pacífica manifestació de protesta per l'insult inferit a la personalitat del Sr. Rector i que si algú creia un altra cosa, heu exposás.

D'entre el públic s'aixecá D. Pere Morell i de Oleza dels Ojors, i digué qu'estava molt conforme amb ses manifestacions fetes p'el President Sr. Femenias, qu' ell creia molt oportuna sa protesta i que s'adheria amb tota s'ànima an aquella determinació.

S'alsá después D. Pere Gili (de Son Caminal) i va recalcar la baixesa de mires amb que *Es Gallet* atacava de temps enrera a varies persones d'Artá, lo qual mereixia l'execreció de tots els amics del ordre, però que ara havia arribat a lo máxim, atacant s'honor del nostro digníssim Sr. Rector. Digué que creia s'havia d'organisar sa manifestació i acudir a sa casa rectoral a desagaviar-lo.

Parlá después el mestre d'escola D. Andreu Ferrer qu'abundá en els conceptes dels Srs. citats, i digué que tothom, sense distinció de classes, idees ni parits devia pendre part en la manifestació ja que la protesta tenia el doble caràcter; de protesta contra l'insult al Rector com a simple ciutadà i com a revestit de la prestigiosa autoritat que li dona el càrrec qu'ocupa.

El públic manifestá la seva conformitat amb lo exposat per aquells senyors i s'alsá el Vice-president del Circol Mestre Miquel Morey, que doná lectura a la protesta redactada amb aquesta forma:

Sr. Cura Párroco de Artá:

Los abajo firmados en nombre propio i en representación de todos los que aquí presentes i de cuantos por sus ocupaciones, a pesar de sus deseos no han podido asistir, protestan con la mayor energía contra los conceptos indecorosos e insultantes vertidos sobre su dignísima persona como también contra las manifestaciones todas que en referencia a V. hace cierto periódico palmasano.

Queremos que conste nuestra protesta doblemente por el insulto personal a V. inferido, no sólo como simple ciudadano que merece ya la reprobación de cuantos se precien de bien educados, sino muy especialmente por la altísima autoridad de que está V. investido como director espiritual de la grey católica artanense.

Artá 11 de Junio de 1917.

Segueixen les firmes.

Inmediatament sortí es públic an es carré i s'organísá la manifestació qu'era imponentíssima, no sols per el numero extraordinari que la constituía que no baixaria de setcentes persones, tot homos barba cerrada, sino també per figurar-hi lo mes granat i distingit de sa població. Seguí aquesta els carrés de Sa Plassa i Sant Salvador i entrá dins l'espaiosa sacristia, desfilant d'un a un per davant el Sr. Rector an aquí besaven sa ma, i se collocaven per dins les sales vehinades, dins la mateixa sacristia i passadissos, tots ben apinyats.

Llarguísima fou la desfilada i una vegada acabat, se llegí la protesta i el Sr. Rector emocionadíssim i amb llágrimes an ets uis doná les gracies an el poble que d'aquella manera li manifestava la seva simpatia i protestava contra el fet d'esser insultat per un paper que tant rebaixava a Artá. Tengué conceptes durs per la mala premsa i aprofitá s'ocasió per explicar la seva actitud an l'assunto de músiques en les darreres processons.

Digué que si es poble pacífic se havia sentit moles-

tat per sa determinació li demanava dispensa i que reflexionàs el camí estret en qu' es trobava; però que si amb això havia sols llevat el gust an aquells bullanguers que sols disfruten amb bulles i xerrameques, que gens sentia haver obrat així com ho havia fet.

Durant el seu parlament fou interromput varies vegades amb forts aplaudiments que al final se convertiren en ovació entusiasta i simpàtica.

El públic anà sortint; i comentant lo socceit foren molt els que convengueren en que era necessari que es poble no se deixàs arrossegar mai mes per un peridicutxo que no fa sino sembrar xismeries i odis dins sa població.

VÉRITAS.

La nostra adhesió

Sentits en lo més íntim de l' insult que s'ha inferit al nostre digníssim Rector, ridicalisant-lo adavant tota Mallorca, damunt un periòdic indecorós que profusament s'escampa cada setmana dins aqueixa localitat, mos adherim amb tota l'energia de que som capassos a la protesta qu' el poble entregà al Sr. Rector dilluns passat.

L' insult dirigit a qualsevol altre persona mos mereix tota la nostra reprovació, però an aquest cas no trobam qualificatiu suficient per expressar el sentiment amb que hem vist con heu ha qui vol restarli el prestigi i la dignitat de qu'està i deu estar sempre revestida la primera Autoritat parroquial.

LA REDACCIÓ.

La prova d'automòvils

Va constituir un èxit la prova d'automòvils que organitzada per el Reial Automòvil Club de Ciutat se va fer el Diumenge dia 10 del corrent.

Com Artà era el cap d'arribada de la primera marxa, de bona hora comparagueren amb els seus respectius autos els jutjes, senyors Amorós i Riera els quals acabaren els preparatius fets per la rebuda dels qui concorrien a la prova.

A l'entrada del poble se situaren dits senyors juntament amb una comisió de l'Ajuntament presidida per el Batle i nnmerós public desitjós sempre de veure festa; la banda que dirigex el mestre Rodriguez alegrava els allà reunits amb hermoses tocades del seu repertori.

Per disposició del Ajuntament s'havia preparada una taula amb refrescs i licors per obsequiar an els automovilistes.

Poc més, poc menos a l'hora senyalada anaren arribant els diferents corredors, els quals se situaren adins la carretera per emprendre tots junts el camí de Son Fortè Vey aont havien de dinar.

Aquest va esser servit amb molta cura per el Grand Hotel de Ciutat el qual havia traslladat el servici amb el gran automòvil que fa el trajecte entre Andraitx i Ciutat.

Devall les centenaries auzines s'hi aplegaren unes 80 persones entre els quals ehi havia, previament invitada, una comisió del Ajuntament formada per el Batle i els senyors Sard i Gil.

El resultat de la prova va esser com seguex:

1.er premi, copa de la Infanta Isabel, el Diétrich de D. Sebastià Roses qui obtengué ademés la copa de la casa Zurich.

2.^{on} premi, la copa del Club i ademés l'objecta d'art de l'Ajuntament d'Artà, el Benz de D. Miquel Bestard.

3.er Una medalla del Club que l'obtingué el Fiat de D. Ignaci Seguí.

Sembla que els organitzadors quedaren molt satisfets de la prova, per la qual les felicitem.

Conferencia

Continuació.

Si miram els medis de que s'ha valgut, notarem tot d'una un augment proporcional en l'us dels adobs potàsics que son els principals i mentres a França s'empleen 80 Kl. per kilometre quadrat de terra conrada, 141 an els E. U. i 202 a Inglaterra, Alemany n'emplea 1.205, mes que aquells tres països junts, i d'això que es la conseqüència de l'ensenyança agrícola que se dona en les escoles, en toquen bé els resultats, lo qual mos prova que amb un bon ensenyament agrícola que desterràs del camp els medis rutinaris i que se substituïssen per medis moderns, de bones labors i l'us raonat dels adobs, se conseguiria un considerable augment en la nostra producció.

Ara porem veure, ja que es lo que de mes aprop mos interessa, lo que referent an els queviures i d'aquests el blat que es la basse, passa en el nostre poble, i la manera d'atenuar el perill de la fam.

La falta absoluta d'estadístiques dificulten l'estudi, el qual sols el porem fer, d'una manera empírica, pegant a l'uy, com deim ordinariament i encare només en lo que fa referència an el blat. Segons la meua informació a Artà els anys bons se cui blat, per mitx any, si

prenim el promitd de quatre corteres per cap, que es lo que se diu necessitam de pa per individu, mos resulta, que el nostro poble necessita 24 000 corteres; si es cert que els anys bons se cui blat per mitx any, tenim que se apleguen 12.000 corteres, de modo que mos ne falten altres 12.000, la major part de les quals mos venen en saques de farina blanca poc nutritiva i en conseqüència cara.

Aquestes 12.000 es lo que hauriem de procurar produir o al menos substituir, compensar amb aliments que les igualin en forsa. Enguany gracies a Deu, l'anyada es bona; si mos dona pel mitx any en popa, pero... ¿i l'altre mitx? ¿com mos arreglam? Perque, pot donarse el cas que no duguin farines. Per evitar el mal tot lo possible jo propós que els qui puguin comprar blat, no comprin farina, que la fassin ells amb les condicions que diré; que per substituir el pa que manca, se sembri tota la terra possible, que no quedi un reconet sense aprofitar, sembrant amb preferència aquelles substancies que essent aliments complets, patates, moniatos, llèguims etc. necessiten poca aigo per arribar a la seva maduració, ja que es precis tenir en conte que l'aigo escassetja; ademés, seria una obra social digna de la major lloança, que totes les persones que disfruten de rendes sobrantes per la seva vida, fessin un acte d'amor an el seu poble, comprant una o mes saques de blat o farina guardantles fins que se fassi necessaria la seva utilisació, així conseguiriem tenir els magatzems plens i podriem resistir la provable escassetat.

He dit de farines bones i dolentes i he recomanat amb prefe encia la conró d'alguns aliments perque son mes nutritius, anem a veure el perquè, fent un lleuger estudi dels aliments.

El nostro organisme el nostro cos, está compost principalment de carbono, oxigen, hidrogen i nitrogen, per lo tant aquets elements son els que han de integrar les substancies que mos han de servir d'aliment, les quals se divideixen amb tres grups: féculs i sucres, grasses i materies nitrogenades.

L'home s'alimenta be per creixer, o be per compensar les perdues sufrides amb el trebal, per conservar la temperatura del cos, per axò, se necessita cremar sempre combustible; l'home es com una màquina qualsevol que per fer trebal, necessita moviment i aquest moviment se li dona amb energia, amb calor. El carbó que s'emplea per mantenir els fogons de les màquines, quant mes bo es, menos s'en consumeix, perque la seva bondat es, major concentració de calories; idò bé, els aliments que son el carbó del nostro cos, tenen diferents calories segons la seva composició i així tenim que les grasses guanyen a les féculs i substancies nitrogenades, perque amb igualtat de pes produexen doble cantitat de calor.

En els païssos fets i aquelles persones que fan trebal mecànic, necessiten una alimentació rica en grasses, amb la fi de convertir una major cantitat, de calor en trebal útil.

Tenguent en conte les propietats nutritives dels aliments en J. Raventós, les dividex en 4 grups: 1.º aliments de poc valor nutritiu; son aquells en els quals no passen pe 15 les unitats nutritives. En aquest primer grup si contem les fruites pomes, peres, melcotons, melons, tomátiques, i les verdures cols, ensiam, espínacs, sebes, monjetes tenres, etc.

Les unitats nutritives s'obtenen una vegada sabuda la composició de una sustancia, sumant les calories de cada un dels elements que les integren.

2.^{on} Aliments de mitjà valor nutritiu en els quals el número de unitats oscila entre 15 i 40. An aquest grup e-hi formen les prunes, reims, panses, patates, vi, llet, carn magra, gallina, bacallà, etc.

3.er Aliments de gran valor nutritiu que tenen de 40 a 100 unitats i son: la farina de blat, arros, monjetes i siurons secs, castanyes, figuas seques, pa, ous, formatje, sucre, carn grassa etc.

4.^{on} Aliments concentrats. es dir, que tenen mes de 100 unitats nutritives: son, les metles, vellanes, anous, cocovets, oli, xicolati, mantega, eixot, etc.; totes aquestes substancies son molt riques en grasses i per lo tant tenen un valor superior.

Acabarà.

Crónica

De Canostre

Molt costa el surar una anyada; no porem brevetjar el temps d'aquesta quinzena, en la qual si be es ve que ha fet dies bons que han ajudat a madurar els fruits de la terra, en canvi quatre o cinc dies de xeloc han contribuït a minvar part de la cuita, sobre tot en els olivars i els grans especialment la xexa i el blat están atacats a rotlos d'un petit insecte de color vermeia, anomenat *salseró* que fa una recgadina inmensa destruint grans cantitats de gra.

Ses faves ja se baten a la carrera i les operacions del segar comensen a pendre increment, les givades están casi totes en terra.

La gent no s'ha descuidada, s'han donat conta del

mal temps que correm i procuren sembrar tot lo posible. Endevant artenencs! Sembrau molt y bé que es de l'única menera que porem umplir les sales, i resoldre la crisis dels queviures.

.*.*

Después de brillants exercicis ha ingressat en el Cas de Telégrafos com Oficial Quint el nostro amic D. Daniel Cano Cantallops. Tot desitjant-li grans èxits en sa carrera, dels quals ja n'es garantia sa estudiositat e inteligencia, el felicitem efusivament, com també a tota sa distinguida familia.

.*.*

Han vengudes ja unes quantes families a estivetjar, fugint de sa calor que fa per Ciutat. Sien ben vengudes i que les sia agradable el temps que passaràn per aquí,

.*.*

Han arribat procedents de Puerto-Rico amb ses respectives families, D. Juan Casellas i D. Pere Gelebert que venen a passar una temporada a la seva terra nativa. Procedent de Veracruz aont te sa residència vengué també amb sa familia i amb el mateix objecte, don Xerafi Ginart. Sien tots ben arribats i que l'estancia aquí les sia tan agradable que no oblidin mai aquest poble.

.*.*

Dia 1 d'aquest mes un jovenet, en Pere Falet montava una bicicleta devallant pes carré Major amb massa velocitat i no poguent detenir-se va anar a pegar a sa cantonada de Can Prohens en es Trespolet. Se fé un bon trenc an es cap i li hagueren de donar un parei de punts.

.*.*

Dia 2 Arribaren d'excursió els Germans de Sa Doctrina Cristiana, de Manacor amb varies cotxades de alumnes del seu Col·legi, que después de recorre els carrés principals i visitar els nostros temples, anaren a l'Ermita de Betlem i Sa Colonia.

.*.*

A vista de que caigué un tros mes de volta en els Ciaustre del Convent, i s'alarme que reinava entre els pares dels infants qu'asistien a s'escola allà instalada, l'Ajuntament acordà tancar immediatament aquell local i demanar interinament al Sr. Rector l'esglesieta de Santa Catalina, mentres se tracta de adobar el local veí. Cedit aquell local, el dilluns meteix heu passà l'escola i al manco a vui está en una sala que en molt poc gast se pot posar en condicions, si ve el cas de haver la de llogar.

.*.*

Después de brillants oposicions ha obtenguda la notaria de Manacor D. Josep Vidal que tenia ja una plassa en el Continent. Sia enhorabona.

.*.*

D. Arnau Llinás Lliteras (a) Virell ha obtengut un empleo i es estat destinat a les factories militars de Vicalvaro, provincia de Madrid. El felicitem.

.*.*

Enguany, atesa la mort recent dels dos clavaris de la festa de Sant Antoni de Padua, D. Andreu Servera i D. Llorens Joy, com també les critiques circumstancies actuals s'ha suprimida sa part cívica o popular d'aquella festa i unicament s'ha celebrada la religiosa. Aixó ha donat xasco a una partida de gent que com els demés anys, es venguda dels pobles circumvesins.

Ajuntament

Sessió ordinaria en segona convocatoria del dia 5 de Juny

En aquesta sessió s'acordà aprovar l'extracte dels acoris presos p'el mateix Ajuntament i Junta mnicipal durant el maig, i enviar-los al Governador.

S'acordà també la distribució de fondos per satisfer les obligacions de Contaduría p'el mes de Juny.

Pagar les suscripcions corresponents al any actual i que figuren en pressupost.

Aprovar el projecte d'urbanisació de «Na Caragol» ja que cap reclamació se presentà, reservant-se l'Ajuntament els drets adquirits p'el pas de la canyeria pública. Igualment s'acordà referent a la finca anomenada «Es Cos», sortint de la sessió al tractar aqueix assumto el retgidor interessat D. Guiem Carrió Pons.

Rebuda una comunicació de D. Juan Sancho i Don Juan J. Oliver manifestant estar ruïnós el local i accessoris de la escola nacional 1.ª de nins que dirigeix Don Andreu Ferrer, i suplicant al Ajuntament que camvil aquest local per un altre, per evitar desgracies, s'acordà enviar dos picapedrers a examinar el local aludit.

El Batle donà conta al Ajuntament de que D. Antoni Genovard Esteva havia demanat quatre mil quatre-centes pessetes de la finca «Ses Forques» que se proposà per solar destinat a la construcció d'un edifici

per Escola Graduada. S'Ajuntament heu prengué en consideració.

Sessió ordinària del dia 10

S'aprovaren les contestacions al questionari de Hobbies locals.

També s'acordà abonar del capítol d'imprevits un rebut de 32'50 import del objecte d'art ofert com a premi a les carreres d'Automovils que el mateix dia s'efectuaven.

Se donà per enterat d'un ofici del Real Automóvil Club de Mallorca en que se donarà aquest al automóvil millor classificat en el tros a recórrer de Palma-Artá qu'es la primera prova.

Se donà conta d'una instancia dels empleats municipals demanant augment de sous i s'acordà tenir ho en conta en son dia com també la proposta del Sr. Sartreigidor, de posar un arbitri damunt bous i cabres.

Sentit el dictamen dels picapedrers sobre l'estat ruïnós del local de la 1.ª escola de nins s'acordà clausurar-la immediatament i comunicar aquest acord a la Junta local de 1.ª ensenyança, i qu'els mateixos picapedrers presentin dins vuit dies un presupost dels gastos que pot ocasionar el remendar l'edifici mencionat.

Relligioses

Conclusió del Mes de Maria

Amb la solemnidad que ja es costum en el nostre poble, la Congregació de Fieses de Maria aquí establida obsequià el diumenge dia 4 del corrent, amb una festa acabada a la seua Patrona nostre Mare comú. El dematí en la Parroquia, se va fer una comunió general en la qual se posà de manifest l'estat flòrexent de l'associació i la religiositat de la juventut; a las 10 després del cant de tercia se celebrà l'ofici major en el qual amb paraula fàcil i clara exposició, cantà les excelències de la Immaculada el predicador de S. M. l'honorable mossen Antoni Artigues de Felanitx, (per equivocació en l'anunci del número passat posarem Llitras).

El capvespre, de la mateixa parroquia sortí una ordenada processó en la qual se passetjà triunfalment per els carrers del poble l'imatge de la Immaculada acompanyada d'un sens fi de jovenetes que anaven cantant cobles castellanes, dirigides per les Germanes de la Caritat.

Una vegada la processó en la Parroquia, el matex orador pujà demunt la trona. aont, després de felicitar a les Fieses de Maria per l'ordre que havia reinat en la manifestació, les animà a que seguissen les petjades de la Verge procurant fer creixer dins el seu cor totès aquelles virtuts, riquesa sense mesura de la qual Deu la va fer hereva.

La capella esplendidament adornada donà molt de relleu a la festa, per el bon èxit de la qual donam la més coral enhorabona a ses organitzadores.

Festa del Corpus Cristi

En aquesta diada que l'Església celebra en tota solemnidad, s'hi celebrà també a la nostra Parroquia. El dissapte se cantaren solemnes completes preparatories i al dia de la festa a les 9 1/2 heu hagué tercia, i Ofici major amb Exposició del Santíssim Sagrament. Cantà les excelències de tan gran misteri el novell orador sagrat fill d'Artá el P. Gabriel Tous Franciscà, qui teixí un bell sermó.

Al capvespre a les 5 1/2 s'organisà una hermosa processó que no per falta-hi música quedà gens deslluïda. Les nines del Col·legi de les Monjes i els nins del Convent del Franciscans, cantaren el Trissagi i altres cànecs relligiosos alternant amb les estrofes del *Fange Lingua* que cantava el clero parroquial i la Comunitat Franciscana.

Festa de Sant Antoni de Padua

En el Convent dels PP. Franciscans se celebrà dia 13 la festa anyal que dediquen al Titular del Convent Sant Antoni de Padua. Suprimida la part civica, donaren més intensitat a la relligiosa que resultà molt hermosa. Durant la vigília se cantaren completes solemnes, i fins a altes hores de la nit anà gent a visitar la capella del Sant que ja es consuetat de cada any adornar lo millor possible. Figurava aquesta un Castell en el fons d'un jardí, fet tot, almenes, torres i torreons de roses artificials blanques i vermelles, amb gran profusió de bombilletes elèctriques de colors donant tot un bell cop de vista. Fou molt admirada i a les felicitacions qu'en rebren sos autors e-hi unim la nostra.

El dia del Sant se celebra ofici amb Exposició i la Capella del Convent cantà amb ajust la Missa a tres veus d'en Llorens Perossi. Digué les glories del Sant el P. Mojer, novell sacerdot franciscà que per primera vegada ocupava aquí la Càtedra del Esperit Sant. Va fer un sermó acabadíssim i demostrà que pot donar molt de fruit amb sa predicació, ja que posseeix naturals dots oratories. El capvespre se cantaren completes solemnes i al horabaixa sermó p'el mateix orador.

El Sagrat Cor de Jesús

Divenres dia 15 se celebrà a la Parroquia la festa

del Sagrat Cor de Jesús que resultà solemníssima. El dematí a les 7 se fe una Comunió general a la que hi assistiren la major parts dels associats al Apostolat de l'Oració, i a les 10 se cantà Missa major amb orga i sermó a càrrec del Vicari D. Sebastià Lliteras. Hi assistiren els nins i nines de totes les escoles públiques i privades.

Necrològiques

Dia 5 d'aquest mes passà a millor vida D.ª Aina Quetgles Massanet, (a) Sargenta de 27 anys, que s'havia casada aquest any passat i vivia a Sant Llorens des Cardegar. Contava amb moltes de simpaties i son molts els qui han sentida sa mort. Rebin el nostre condol son espós i demés familia, an a qui doni Deu el consol necessari per soportar tan gran pèrdua.

Dia 11 baixà també al sepulcre a la edad de 38 anys D. Jeroni Tous i Tous (a) de Morell ex-regidor del actual Ajuntament. Son caràcter bondadós a carta cabal, qu'era incapàs de fer mal a ningú, i la seva religiositat, li havien conquistat un bon nom dins la població i moltíssims d'amics, lo qual se posà be de manifest an els seus funerals i acompanyada que iou una gran manifestació de dol. Era un entusiasta de LLEVANT i de tot lo que pogués servir per dar vida i progrés a la població. Deixa orfa de pare i mare a una nineta de 11 anys. Que Deu haja donat el descans etern a la seva ànima, i rebi de part nostra tota la seva familia l'expressió del nostre mes fondo sentiment.

Nit de lluna

Vora la mar

I

Horabaixa

La natura endormiscada
par qui esperi la nit bruna.
Lentament, den una en una
s'encen tota l'estrellada.
Adamunt la mar calmada
semblent medalla moruna
el horitzó surt la lluna
la lluna tota esblaimada.
Ja te oberta la parpella
el far que a la mar vigila
guiant la lleugera nau;
i alhora la lluna bella,
com una aranya qui fila
s'en puja dins el cel blau.

II

Mitja nit

Dins la cambra veïna
si sent plor de nins.
Una nau camina
nadant mar endins.
L'embat me tragina
aspre olor de pins,
del gall la veu fina
i el giscar dels grins.
Com llantia encesa
la lluna esblaimada
segueix lentament,
trémola i callada
rodant amb peresa
p'el blau firmament.

III

Dematinada

Per dins la vila deserta
s'escampa el toc d'oració.
La doncella ja desperta
treu el cap al finestró.

A l'auba de llum incerta
tot humit de salaborr
el far cançat d'està alerta
va adormintse amb la claror.

La natura se desxonda,
sentint-se remor extranya
i veus de nins qui no fan bonda.
Com una subtil aranya.
la lluna ja moribonda
cau darrera la montanya.

A. FERRER.

Calatjàda 1910.

Uns Jocs Florals

La premsa tota s'ha ocupat ja de la celebració a mitjan Juliol d uns Jocs Florals, organitzats per la entitat «Nostra Parla» bax del patronat del Exm. Ajuntament de Ciutat, el qual plengué l'acort per unanimitat.

El jurat qualificador estirà format per D. Miquel S. Olwer, President; D. Gabriel Llabrés, D. Lluís Nicolau d'Oliver i D. Magí Morera Galicia, Vocals i Don Josep M.ª Tous i Maroto, Segretari

Mos umpl de goig el veure que una festa tan hermosa s'establirà a la nostra Ciutat, festa a la qual segurament e-hi concurriran tots els qui en el seu cor senten batecs de vida plena, tots els qui senten l'amor i l'esser de les coses, amb els medis que la mà poderosa de Deu mos donà, perquè les conservassim i empleasim per la seva exaltació

Es d'esperar un grandióis èxit an aquesta festa de la nostra llengua que servirà per estrenyer mes i mes les relacions entre els pobles de parla germana i siran una de les fites que senyalaran amb caràcters inborrables el despertar de la nostra Mallorca.

Es llàstima que s'hagi escuít un temps tan calent i en el qual les flors no podran concorrer amb tota la seva vida a embaumar l'hermosa diada i temps en el qual la gent ja escampada podria llevar llum a la festa.

El joc

Es escandalós lo que està passant an aquest poble, se juga descaradament, i no son les persones de certa edat, aquelles qui per gosar de llibertat podrien dexarse dominar per el viç, no; es el jovent, el qui d'una manera mai vista, manetja les cartes fent tota casta de jocs, els joves de 14 anys en amunt completament abandonats de sos pares son els qui invadint certs cassinos donen aquest espectacle tant llastimós.

Dues vegades, hem fet indicacions en aquestes columnes i cap de les dues que sapiguem mos han entesos, per axò, mos hem resolt a posar-ho clar a fi de que no se pugui alegar ignorancia i e-hi posin remei els qui deuen de vel·lar per la moralitat pública.

Registre

Naixements

Nins 0.—Nines 5.—Total 5.

Difunts

Dia 2 Juny.—Maria Margalida Sureda Esteva (a) Terrassa, viuda de 79 anys d'afecció orgànica del cor. 11 id.—Jeroni Tous Tous (a) de Morell, viudo, de 38 anys, de Pulmonia.

14 id.—Tonina Cursach Esteva (a) de Sa Bugura, viuda de 50 anys.

Entreteniments

(Solucions als del número passat)

A les preguntes: 1.ª Tenir qui la vulga. 2.ª Una campana.

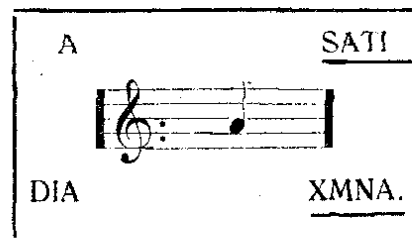
A les semblances: 1.ª En que té Ranxés. 2.ª En que han de fer contes. 3.ª En que té faldes.

Endevinaia: Un llibre.

D'Avui

Semblances: 1.ª ¿Amb que s'assembla Artá a una gerra? 2.ª ¿Un col·legi a un regiment d'infanteria? 3.ª ¿Y sa Normal de Mestres amb so Congrès?

Preguntes: 1.ª ¿Quantes voltes fa un ca abans de jeurerse? 2.ª Qu'es lo que passa per dins s'aigo sense fe ombra ni banyar-se?

Xarada

Prima es un qui està ben sa
i ma segona també
i es Tot a molts fa posà
sa pell blanca lo mes bé.

Les solucions al n.º qui ve

GRAN COLMADO ARTANENC d'en GUIEM BUJOSA (a) Ganancia

SE VENEN BONS I BARATO

Comestibles de tota casta, licors, dolces, galletes, etc., etc. : : : Grandiós surtit de Perfumeria

Aquesta casa es s'única depositaria dins Artá del celebrat ANIS TUNEL

Fixau-vos be en sa Direcció: CARRE DE PALMA, 3-ARTA

S'Agencia Bujosa (a) Ganancia serveix amb esment, puntualitat i barato qualsevol encàrrec se li fassa per ciutat i pels altres pobles de Mallorca

Despaig a Artá: Carré de Palma, n.º 3 Despaig a Palma: Estanc d'es Banc de s'Oli

GRANDES ALMACENES **SAN JOSE** DE Ignacio Figuerola

Sastreteria, Camiseria, Merceria, Zapateria, Pañeria,
Llaneria, Pañoleria, Lenceria,
Generos de Punto, Sederia, Articulos para Viaje

OBJETOS PARA REGALO

Depósito de máquinas parlantes PATHEFONO

PRECIO FIJO

CENTRAL: Brondo, 7 9, 11, Borne 118 TELEFONO, 217

DISPONIBLE

NO COMPREU CAFE
que no passeu abans per sa botiga d'en
JAUME CABRER
que'l té bo i fresc.

Allá hei trobareu tota casta de
comestibles i a tot preu.

Arrós, verdures, patates, etc., etc.

Carré de Antoni Blanes Juon (antes Puput)

Mestre Arnau Casellas (a) Garameu
VEN A TOT PREU
Vins de taula i Vins blancs
DE SA DAVESA
Recta, 8 ARTA

FARMACIA
DE
LLORENS GARCIES
OBERTA A TOTES HORES
Vins i aixarops medicinals
Aixarop de cues del Dr. Morey preparat amb
erba euquera d'Artá
PLASSETA D'ES MARXANDO

GRAN BOTIGA
amb género de tota casta i a tot preu;
calsat fi i de moda
A CANA VIVES
Carré de Parroquia, 1

CAP BOTIGA
ven en millós condicions que sa d'en
JUAN VICENS (A) JAN
Tota casta d'articles, comestibles, galletes, etc.
Es representant de sa Perfumeria
L. CACCIO
Té depósit de MAQUINES DE COSIR
PAP I AUCONS
com també tota casta d'instruments musicals,
guitarras, bandonions, etc.
DIRECCIÓ: ALCARIOT, 3

EBANISTERIA MODERNA
DE
MIQUEL MOREY
Mobles fins de tots els estils p'el parament de casa
Especialitat en cordats de cadires a l'antiga
Pintats i decorats fins, de tots els gusts
Carré de la Parroquia, 7 ● ARTA

Llibres d'ocasió
S'en venen en aquesta
Administració
Quatre Cantons, 3

UN SENYOR
Vol vendre una His-
toria Universal d'en
Cesar Cantú; 43 toms
bellament enquadernats,
planchas d'orades,
casi nous a bon preu.
Informarán en aquesta
administració.

Rondaies de Menorca
per
Andreu Ferrer
Un volum en 4^{art}
2 PESSETES
Demanaules a la llibreria de
FERRER Y SUREDA
ARTA
En aquesta Administració
podeu encarregar
tota casta de
IMPRESOS
Se serveixen amb prontitut

Llibreria, Papereria i Centre de Suscripcions
DE
FERRER Y SUREDA
aquí trobareu paper de tota casta a la menuda i en
gros, plecs, libretes, tintes, llapiceria, etc.
Llibres escolars i religiosos
A PREU DE CATALEC
s'encomanden de tota casta en tota puntualitat
QUATRE CANTONS, 3

DISPONIBLE